

Tot i aquestes petites observacions metodològiques, hem de felicitar el P. Ginard per la seva obra, i hem de demanar-li que ens faci conèixer aviat l'immens tresor de cultura popular mallorquina que ha arreglat, indubtablement molt útil i molt profitós.

Josep MASSOT i MUNTANER

«*Actas del Primer Congreso Español de Estudios Clásicos*». Madrid 1958.
620 pàgs. («Publicaciones de la Sociedad Española de Estudios Clásicos», II.)

L'èxit, tan franc com inesperat, del I Congrés Espanyol d'Estudis Clàssics, celebrat a Madrid del 15 al 19 d'abril de 1956, és una prova de l'actual ressorgiment d'aquestes disciplines dins el món cultural hispànic. El Congrés fou convocat i organitzat per la Sociedad Española de Estudios Clásicos; a més de les Universitats espanyoles, hi prengueren part diverses entitats culturals, entre elles la Societat Catalana d'Estudis Històrics, filial de l'IEC. Com a invitats especials hi assistiren també representants del professorat universitari de França, Itàlia, Anglaterra i Portugal. Aquestes *Actas*, amb llurs sis ponències i setanta comunicacions, sense comptar els discursos de caràcter científic, posen de manifest no solament l'amplitud d'aquell renaixement, sinó també la maduresa assolida pels estudis en llurs diverses manifestacions. El contingut, certament desigual, d'aquest volum gira entorn de les múltiples activitats abraçades per l'estudi de l'antiguitat greco-romana: la lingüística, la literatura, la pedagogia, la història, la filosofia, l'arqueologia, l'epigrafia, la numismàtica. Són temes, per tant, que no afecten directament la cultura romànica, bé que, per les freqüents interferències filològiques i literàries entre els pobles romànics i llurs predecessors del món clàssic, no pocs estudis inclosos dins les *Actas* projecten també una certa llum necessària sobre els dominis del romanista.

Cal, doncs, deixar de banda en aquesta nota aquelles aportacions dedicades exclusivament a facetes de les cultures clàssiques, bé que formen, és clar, la base del volum. Així i tot, no sabríem passar per alt, per llur veritable interès, els títols d'algunes de les ponències que afecten el camp general de la lingüística i de la història: M. SÁNCHEZ RUIPÉREZ, *Problemas planteados por el desciframiento del micénico* (35-49); M. FERNÁNDEZ-GALIANO, *La lírica griega a la luz de los descubrimientos papirologicos* (59-180), estudi essencial d'un especialista, seguit de dues comunicacions d'A. Rain i de F. Rodríguez-Adrados; M. TARRADELL, *La crisis del s. III d. C. en Hispania: algunos aspectos fundamentales* (263-275), amb dues aportacions, d'A. Ramos Folqués i d'A. Balil, sobre les invasions germàniques a l'Alcúdia (Elx) i sobre les portes de la muralla de Bàrcino. Sota un altre aspecte, podem remarcar encara les ponències d'E. V. HERNÁNDEZ VISTA, *La pedagogía de las lenguas clásicas en la enseñanza media* (191-213), i de L. RUBIO FERNÁNDEZ, S. AGUD QUEROL i J. ALSINA CLOTA, *La pedagogía de los estudios clásicos en la enseñanza universitaria* (235-256),

manar al P. Ginard que conservi escrupolosament el text de cada versió, sense barrejar-les per tal d'aconseguir una redacció més completa; les mostres publicades a la revista «El Heraldo de Cristo», òrgan dels franciscans mallorquins, ens fan sospitar que la majoria de les versions llargues són factícies, i així ho confessa el mateix P. Ginard en alguna ocasió.

enriqueix totes dues amb una sèrie de comunicacions que reflecteixen apreciacions concretes, tretes de l'experiència professional dels participants. També es refereixen a l'ensenyament de les llengües clàssiques i a la urgència d'una bibliografia fonamental hispànica els dos discursos que els professors F. Rodríguez-Adrados i A. Tovar pronunciaren en la sessió de clausura (587-599, 599-609).

La utilitat, però, per al romanista es fa més evident en aquells estudis relacionats amb arguments o amb personatges que projecten amb més força la continuïtat de la tradició clàssica. Hem de subratllar, dins aquesta línia, en primer lloc, l'important assaig *Menéndez Pelayo y la filología clásica en España*, de J. LASSO DE LA VEGA (1-33), penetrant i sistemàtica exploració del pensament del polígraf de Santander, que serví de lliçó inaugural en l'obertura del Congrès. Guarda alguna connexió amb aquest argument, dirigint-lo cap a una zona més ampla, la comunicació d'A. ABADÍE-AICARDI, *Vocación de Hispanoamérica a la querrela de los clásicos* (347-355). Com a tema exclusivament literari, notable per als postulats de la literatura comparada, destaca la ponència titulada *Marcial*, de J. M. PABÓN (401-425), amb encertades al·lusions a alguns punts de la poesia contemporània. El poeta bilbilità és objecte de dues comunicacions: M. DOŁÇ, *La investigación sobre la toponimia hispánica de Marcial* (425-427), que es publica en resum; J. DE ECHAVE-SUSTAETA, *Un procedimiento de estilo de Marcial* (427-433), nota il·lustrada amb correspondències de Cervantes i Quevedo. Del mateix Prof. ECHAVE-SUSTAETA hem d'assenyalar, encara, un estudi, *Sugerencias en torno a la adjetivación latina* (551-558), que cal tenir present en la història del mecanisme de la col·locació dels adjectius.

Es poden incloure aproximadament dins la mateixa òrbita d'aportacions no pocs estudis al·lusius al classicisme i a l'humanisme: primerament, la ponència del P. E. ELORDUY, S. I., *Helenismo y cristianismo* (357-385), visió documentada i sintètica, acompanyada d'una comunicació de S. Cirac sobre el sentit cristià i hel·lènic de l'humanisme espanyol. Les dades són més concretes en les comunicacions, donades en extrets, d'A. DA COSTA RAMALHO, *Menéndez Pelayo e André Falcão de Resende* (498-499), i de D. GONZALO MAESO, *El hebreo, lengua clásica* (499-500). De veritable profit per a l'estudi de l'humanisme hispànic pot resultar el repertori que ofereix J. SERRANO CALDERÓ en la seva comunicació *Las obras del humanista Vicente Mariner: sus manuscritos existentes en la Biblioteca Nacional de Madrid* (500-506). Alguns estudis toquen la delicada qüestió, que demana una solució urgent, de l'exploració dels còdexs clàssics existents a Espanya. Cal posar en relleu la comunicació *Estudio de la tradición manuscrita clásica en España* de L. RUBIO (523-528), el qual, des de la seva càtedra de la Universitat de Barcelona, prepara el corpus total d'aquests còdexs.

Un altre grup d'estudis, tan importants per al filòleg clàssic com per al filòleg romànic, ens obre dins aquestes *Actas* l'immens panorama del llatí medieval. M. C. DÍAZ Y DÍAZ, el constant propagador d'aquesta matèria, traça en la seva ponència *El latín medieval español* (559-579) les directrius que s'imposen en la valoració de la literatura hispano-llatina de l'Edat mitjana, no acceptada encara de bon grat per tothom, i fa una ressenya de les principals edicions i estudis que ha inspirat en alguns sectors aquest moviment de la nostra filologia. Entorn del seu estudi, model d'inquietud científica, s'agrupen diverses comunicacions: J. CASAS I HOMS, *Interpretación filológica de los «Synonymia» de san Isidoro* (518-523); J. CAMPOS, Sch. P., *Tres textos de latín*

medieval hispano (580-583); L. MICHELENA, *La declinación en la onomástica personal de los documentos medievales del País Vasco* (583-584); J. LÓPEZ DE TORO, *Un «Corpus Poetarum Latinorum Hispanorum»* (345-346), dedicat especialment als poetes renaixentistes.

Aquestes són les contribucions que, després d'un examen atent de les *Actas*, ens ha semblat oportú d'esmentar aquí com una invitació a reconèixer els mèrits de conjunt del Congrés. El text de les ponències és donat en la seva integritat. No així el de les comunicacions, que de vegades apareix només en resum; el contingut sencer d'algunes d'elles ha estat publicat després dins «*Emerita*», «*Estudios Clásicos*», «*Helmantica*» i altres revistes de l'especialització.

Miquel Dolç

«*Bulletin bibliographique de la Société Internationale Arthuriennne*». «*Bibliographical Bulletin of the International Arthurian Society*». Vols. I-XII (1949-1960). Paris.

L'any 1948, en ocasió del Segon Congrés arturià, a Quimper, era creada la Societat Internacional Arturiana, amb seu a París, les principals finalitats de la qual eren l'organització de congressos triennals, la publicació d'un butlletí bibliogràfic — òrgan d'informació, al mateix temps, de la Societat — i la creació d'un centre de documentació.¹ L'any següent apareixia el primer volumet del butlletí bibliogràfic, que ha prosseguit amb un ritme anual regular i amb contingut cada vegada més ric. L'evolució i la creixença d'aquest anuari bibliogràfic — de setanta-dues pàgines l'any 1949, de cent vuitanta-quatre el 1960 — han reflectit fidelment la marxa de la Societat, que començava amb noranta-dos membres individuals i catorze de col·lectius (instituts, universitats, biblioteques), aplegats en dues úniques seccions nacionals, i que assolía al cap de dotze anys el nombre de quatre-cents tretze membres individuals i cent seixanta-sis membres col·lectius, amb deu seccions² i amb corresponents a sis països que encara no tenen constituïda cap secció.

La bibliografia, contingut gairebé únic del primer butlletí, es veia acompanyada, a partir ja de l'any següent, d'alguns breus articles aplegats sota la rúbrica *Recherche et Critique*, on hom acollia preferentment notícies sobre manuscrits, examen de tradicions manuscrites o discussió de problemes de crítica textual, així com articles sobre la cronologia dels autors i de les obres, sobre la interpretació d'un passatge, d'un vers o d'una expressió, sobre l'origen d'un nom propi, o sobre l'orientació de les recerques — tot referit, naturalment, a la *matière de Bretagne*.

El propòsit de la secció bibliogràfica — com indica Jean Frappier en una nota posada al davant d'aquesta, al primer volum, i reproduïda en els següents —

1. Des dels seus inicis, la Societat és regida, sota la presidència de Jean Frappier, per un Comitè Central format pels presidents de les seccions nacionals i per Charles Foulon, Pierre Le Gentil i Alexandre Micha.

2. Des del 1953 hi ha constituïda una secció hispànica, que comprèn les literatures catalana, castellana i portuguesa. Ramon Menéndez Pidal n'és el president, Manoel Rodrigues Lapa el vice-president i Pere Bohigas — principal promotor d'aquesta secció — el secretari-tresorer.